

פרשת חקת

"וַיִּקְחוּ אֱלִיד פְּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה"

"זאת חקת התורה אשר צנה ה' לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדמה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה על" ע"כ (חקת יט ב).

-א-

בספר כתב סופר (חקת) בד"ה שמעתי דאיתא במדרש כתיב במחלוקת קרח "וישמע משה ויפול על פניו" (קרח טו ז), פרשת פרה אדומה שמע, דכתיב "זאת חקת התורה", והוא תמוה.

וניל כי קרח התייצב עצמו נגד משה ואמר "כי כל העדה כולם קדושים" (קרח טו ג), כולנו שמענו בסיני "אנכי, ולא יהיה", ומפרשים כי כפר שחוץ מזה אמר משה מדעת עצמו.

והנה בדבר משה בו טעם ונוטה לשלל, בקל יש להאמין כי ה' ציוה, אבל בדבר חוק שאינו משה עם השכל קשה להאמין לאדם, והנה בכל המצות היה יכול להסביר ולהבינם ולהטעים טעם לשבח עד שישכילו ויאמינו, כי ה' ציוה ולא משלו הוא. אבל פרשת פרה אדומה אם כי משה ידע טעמה וכאמור במדרש (רבה יט ו) "ויקחו אליך" (חקת יט ב) לך אני מגלה טעמה ולאחרים חוקה, אבל לא הותר למשה לגלות טעמה כי גזירה שתהיה חוקה כמו שנאמר "זאת חוקת התורה" לאמור שהיא חוקה.

ולכן נפל משה על פניו במחלוקת של קרח ותש כחו, לאשר במצוה זו בודאי יכחישו אותו ולא יאמינו לו, וק"ל, עכ"ל.

ונראה דעל פי דבריו מבואר מה שהסמיכה התורה פרשת זאת חוקת התורה אחרי פרשת קרח, מכיון דהיא הסיבה שמה נפל על פניו במחלוקת של קרח, לפי שלא היה לו מה להשיב על טענתם על מצות פרה אדומה שהיא חק ואינו רשאי לפרש טעמה.

-ב-

בספר שלל דוד (קרח טו ג) כי כל העדה כולם קדושים. ופירש רש"י כולם שמעו דברים בסיני מפי הגבורה. ויש לדקדק, כיון דעיקר מחלוקתם היתה על הכהונה, א"כ מאי ענין זה ששמעו בסיני. ואפשר לומר, דכבר כתבו דהבכורות נתרעמו שניטל מהם העבודה וניתנה לכהנים, אמנם כבר ידוע דזה היה מחטא העגל נפסלו הבכורים ונבחרו הכהנים.

אמנם איתא במדרש (שמות רבה מג ה) והביאו המפרשים, דמשה אמר להקב"ה לי צוית ולא להם דנאמר [אלהיך] בלשון יחיד, יש לישראל תירוץ לומר דדוקא למשה נאמר.

וזו שאמרו, בשלמא אם אנתנו לא שמענו בסיני ורק משה שמע, א"כ הוכרח לומר בלשון יחיד למשה כדי שמה יאמר אח"כ לישראל, אמנם השתא דכולן שמעו בסיני א"כ היה ראוי לומר בלשון רבים ואעפ"כ נאמר בלשון יחיד, הרי תירוץ מספיק דלא חטאו בעגל, וא"כ לא היו הבכורים ראויים ליפסל ולבחור בכהנים. אמנם אם לא היו שומעים הכל בסיני רק משה לבדו א"כ היה מוכרח לומר בלשון יחיד, וא"כ אין תירוץ על חטא העגל, ושפיר נפסלו הבכורים. ואמרו עוד "ובתוכם ה"ו שהרי שכנה בנינו, א"כ מוכח שנתכפר עון העגל.

וזו שאמר "ויאמר משה אל קרח שמעו נא בני לוי" (קרח טו ח), כלומר דשאל מבני לוי להיות מוכיח ביניהם, דהרי כיון דכל עיקר התרעומת היתה בשביל הבכורים, ואם היתה עבודה בבכורות א"כ לא היה לשבט לוי שום יתרון על שאר השבטים, רק הבכורים שבהם היו כשאר הבכורים. ואתה "המעט מכס כי הבדיל" וכו' (שם ט), כלומר כל שבט לוי מעדת ישראל לעבוד ולעמוד לפניו, ואם היה נשאר עבודה בבכורות לא זכיתם לכך. וקרח היה בכור כמ"ש המפרשים, וז"ש "ויקרב אותם בקירבה יתירה, ולא אותך לבד אלא "כל בני לוי אתך", וא"כ איך תוכלו אתם לבקש כהונה, דממ"נ או שייכא לכל הבכורים של ישראל או גם להם גם לכם לא יהיה.

ובזה היה אפשר ליישב מאמר תמוה שהביאו המפרשים (במדרש פליאה אות תנח), "מה ראה קרח לחלוק על משה פרה אדומה ראה". והכוונה שאמרו רז"ל (מדרש רבה חקת יט ח) תבא פרה ותקנח על צואת בנה, שנתכפר להם עון העגל, ולמה לפי שהיה להם טענה כמו שכתבנו. מעתה כיון שנתכפר עון העגל כי מוטעים היו, א"כ ראוי להיות עבודה בבכורות כמו שכתבנו.

ובזה היה אפשר ליישב מאמר תמוה שהביאו המפרשים (במדרש פליאה אות תנח), "מה ראה קרח לחלוק על משה פרה אדומה ראה". והכוונה שאמרו רז"ל (מדרש רבה חקת יט ח) תבא פרה ותקנח על צואת בנה, שנתכפר להם עון העגל, ולמה לפי שהיה להם טענה כמו שכתבנו. מעתה כיון שנתכפר עון העגל כי מוטעים היו, א"כ ראוי להיות עבודה בבכורות כמו שכתבנו.

ולפי דבריהם יש לנו ביאור מה שנסמכה פרשת פרה אדומה לפרשת קרח.

(ח ל), פרשת שלח נסמכה לפרשת בהעלתך ע"י פי רש"י שלח (יג ב), פרשת קרח נסמכה לפרשת שלח ע"י פי רש"י קרח (טו ב) ובשפתי חכמים (שם אות כ).

¹ והנה פרשות שבספר במדבר הם סמוכות זו לזו, פרשת נשא נסמכה לפרשת במדבר ע"י פי רש"י נשא (ד כב), פרשת בהעלתך נסמכה לפרשת נשא ע"י פי רש"י בהעלתך